00224574

Declassified to Public
06 September 2012

D 99/3/11

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception): 18 / 09 / 2008
ម៉ោង (Time/Heure): 16:00
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: CA Tuy

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

សំណុំរឿងលេខ៖	០០១/១៨-០៧-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ-០២)
កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖	ថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨
ភាគីបញ្ជូន៖	ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម៖	ភាសាអង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារ៖	សាធារណៈ

ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា នៅនឹងសំណើរបស់ អៀង សារី សុំដាក់អំណះអំណាង ឆ្លើយនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ប្រឆាំងនឹង ឌុច

បញ្ជូនដោយ៖
ការិ.សហព្រះរាជអាជ្ញា៖
លោកស្រី ជា លាង
លោក Robert PETIT
លោក យ៉េត ចរិយា
លោក William SMITH
លោក ពេជ្រ សម្បត្តិ
លោក Alex BATES

បញ្ជូនទៅ៖
អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖
ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន
ចៅក្រម Rowan DOWNING
ចៅក្រម ន័យ ថុល
ចៅក្រម Katinka LAHUIS
ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

ចម្លងជូន៖
ក្រុមមេធាវីរបស់ជនត្រូវចោទ ៖ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ៖
លោក ការ សាវុត្ថ
លោក Francois ROUX

ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖
លោក គង់ ពិសី
លោក ហុង គឹមសួន
លោក យង់ ផានិត
លោកស្រី Silke STUDZINSKY

ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់អ្នកដាក់ពាក្យឈ្មោះ អៀង សារី ដែលមិនមែនជាភាគី៖
លោក អាង ឧត្តម
លោក Michael G. KARNAVAS

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification): 19 / 09 / 2008
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: UCH ARUN

១. សេចក្តីផ្តើម

១. អ្នកដាក់ពាក្យសុំឈ្មោះ អៀង សារី មិនមែនជាភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០១ ប្រឆាំងនឹង កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ **ឌុច** ("សំណុំរឿងលេខ ០០១") ទេហើយក៏មិនមែនជាភាគីទៅនឹងដំណើរការនីតិវិធី នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះនេះដែរ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយក៏ អៀង សារី បានដាក់ពាក្យសុំមួយ[1] ដើម្បីសុំដាក់អំណះអំណាងស្តីអំពី "ទិដ្ឋភាពតាមផ្លូវច្បាប់" ស្តីពីបញ្ហាសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ("JCE") ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។ អៀង សារី ក៏បានស្នើសុំឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ផងដែរ ប្រយោជន៍ដើម្បីឱ្យខ្លួនអាចបាន ដាក់ពាក្យសុំបែបនេះ ។

២. អ្នកដាក់ពាក្យសុំបានអះអាងថា៖ ទី១) ខ្លួនមានផលប្រយោជន៍ជាក់ស្តែងនៅក្នុងលទ្ធផលនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ដោយហេតុថាខ្លួន [ត្រូវចោទប្រកាន់] ជាចំណែកមួយនៃសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ("JCE") ដូច **ឌុច** ដែរ[2] ។ ទី២) បញ្ហាទាំងឡាយដែលទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះមានភាព "ស្មុគស្មាញ" ធ្វើឱ្យកិច្ចអន្តរាគមន៍របស់ខ្លួនផ្តល់ភាពងាយស្រួលដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ[3] ។ ទី៣) "សមភាពខាងនីតិវិធី" ជាមួយនឹងសហព្រះរាជអាជ្ញា តម្រូវឱ្យអ្នកដាក់ពាក្យសុំបានដឹងឮអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ បើពុំដូច្នោះទេ នឹងមានការបំពានលើគោលការណ៍ស្តីពីសមភាពនៃអំណាច[4] ។ ទី៤) ដំណោះស្រាយអំពីបញ្ហានេះ ជាផលប្រយោជន៍ខាងសេដ្ឋកិច្ចរបស់តុលាការ[5] ។ ទី៥) បញ្ហានេះតម្រូវឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់

[1] ករណីរបស់ ឌុច, សំណើជាបន្ទាន់របស់លោក អៀង សារី សុំដាក់អំណះអំណាងស្តីអំពី ការអនុវត្តន៍នូវ ការទទួលខុសត្រូវជាទម្រង់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជំទាស់ទៅនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ លើករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច", សំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨-០៧-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ-០២), ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ [*បន្ទាប់ពីនេះទៅហៅថា៖* ពាក្យសុំ] ។

[2] ពាក្យសុំ, កថាខណ្ឌទី ១ ។

[3] ពាក្យសុំ, កថាខណ្ឌទី ២ ។

[4] ពាក្យសុំ, កថាខណ្ឌទី ២ ។

[5] ពាក្យសុំ, កថាខណ្ឌទី ៣ ។

00224576

D 99/3/11

មួយដើម្បីឱ្យគេ "បានពិនិត្យយ៉ាងល្អិតល្អន់តាមរបៀបតម្លាភាព យុត្តិធម៌ និងដោយពេញលេញបរិបូរណ៍"[6] ។

៣. សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បដិសេធការដាក់ពាក្យសុំ ដោយហេតុថាវាមិនអាចទទួលយកបាន ពីព្រោះ ៖

i. អ្នកដាក់ពាក្យសុំ មិនមែនជាភាគីនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ 00១ ប្រឆាំងនឹង **ឌុច** ទេ និងមិនមានសិទ្ធិក្នុងការប្តឹងនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីបច្ចុប្បន្ននេះដែរ ។

ii. ចំពោះវិសាលភាពទូលំទូលាយដែលគេអាចពិចារណាថា ឱ្យមានការដាក់សារណាពីសំណាក់ *អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី* (*amicus curiae* brief) ក៏ស្ថានភាពរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំនោះមិនត្រូវទៅតាមការសាកល្បងតាមផ្លូវច្បាប់ទេ ។

៤. ដោយហេតុថា អ្នកដាក់ពាក្យសុំមិនមានសិទ្ធិក្នុងការប្តឹងនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ដូច្នេះ ពាក្យសុំនោះគឺមិនមានការទាក់ទងអ្វីទេ ហើយសេចក្តីសង្កេតរបស់ខ្លួនមិនត្រូវបានយកទៅពិចារណាឡើយ ។

២. សេចក្តីសំអាង

ក. អ្នកដាក់ពាក្យសុំមិនមែនជាគូភាគីនៃសំណុំរឿងលេខ 00១ ដែលប្រឆាំងនឹង ឌុច នោះទេ

៥. អ្នកដាក់ពាក្យសុំ បានទាមទារសិទ្ធិដើម្បីធ្វើអន្តរាគមន៍នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ដោយបាននិយាយថា គាត់គឺជា "ផ្នែកមួយ" នៃសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ជាមួយគ្នានឹងជនត្រូវចោទឈ្មោះ **ឌុច** ដែរ[7] ។ គាត់បានស្នើជាយោបល់ថាអត្ថិភាព "បញ្ហាខាងអង្គហេតុ និងខាងអង្គច្បាប់ដែលស្ទើរតែដូចគ្នាបេះបិទ" ដែលទាក់ទងទៅនឹងអ្នកដាក់ពាក្យសុំដូចគ្នានឹងករណី ប្រឆាំងនឹង

[6] ពាក្យសុំ, កថាខណ្ឌទី ៤ ។

[7] ពាក្យសុំ, កថាខណ្ឌទី ៨ ។

00224577

D99/3/11

ឌុច ដែរ[8]។ នេះគឺជាមូលដ្ឋានសំខាន់ជាសារវន្ត សម្រាប់សំណើដើម្បីធ្វើអន្តរាគមន៍នេះ។ គាត់បានលើកឡើងជាសំអាងថា ការអនុញ្ញាតឱ្យអនុវត្តនូវការទទួលខុសត្រូវតាមទម្រង់សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០១ បែបនេះគឺការអនុវត្តរបស់វាមុខជានឹងប្រឆាំងនឹង អៀង សារី នៅក្នុងសំណុំរឿងដាច់ដោយឡែកពីគ្នាលេខ ០០២ ដោយមិនអាចជៀសផុតបានឡើយ។ ក៏ប៉ុន្តែ ការតវ៉ាជំទាស់នេះ ធ្វើមិនដឹងមិនឮចំពោះដីកាបំបែកសំណុំរឿងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ ដែលបានកំណត់ថា មានតែ ឌុច ម្នាក់ឯងទេ ដែលនឹងត្រូវបានធ្វើការស៊ើបសួរនៅក្នុងសំណុំរឿង[9] ។ អ្នកដាក់ពាក្យសុំ នៅតែជាភាគីមួយនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ ជាដដែលតែប៉ុណ្ណោះ។ គាត់អាចមានសិទ្ធិតវ៉ាជំទាស់នឹងសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ឬពាក្យសុំអំពីសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនេះនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ បាន ដែលនៅក្នុងនោះគាត់កំពុងត្រូវបានធ្វើការស៊ើបសួររួមគ្នាជាមួយ ឌុច។

៦. គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយនៅក្រោមវិធានផ្ទៃក្នុង ("វិធាន") និង ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ("CPC") អនុញ្ញាតឱ្យគូភាគីមួយនៅក្នុងករណីមួយ ធ្វើអន្តរាគមន៍នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៃករណីដែលបានធ្វើការស៊ើបសួរដាច់ដោយឡែកមួយផ្សេងទៀតនោះទេ ។ វិធាន បានកំណត់លើនិយមន័យនៃភាគី ដែលមានន័យត្រឹមតែ "សហព្រះរាជអាជ្ញា ជនត្រូវចោទ/ជនសង្ស័យ និងភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី"[10] ។ វិធាន ៧៧.៣ ដែលគ្រប់គ្រងលើកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចែងថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍តាមសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ "បន្ទាប់ពីការពិចារណាលើទស្សនៈផ្សេងៗរបស់ *ភាគី* [សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែមជា *អក្សរទ្រេត*]" ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ វិធាន៧៧.១០ ដែលគ្រប់គ្រងលើសវនាការផ្ទាល់មាត់ចែងថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចស្តាប់លើការសង្កេតផ្សេងៗធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា និង "មេធាវីរបស់ *ភាគីទាំងនោះ* បាន" [សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែមជា *អក្សរទ្រេត*]" ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានធ្វើការកត់សម្គាល់ខ្លួនឯងរួចហើយអំពីលក្ខណៈដាច់គ្នានៃសំណុំរឿងលេខ ០០១ និង ០០២ ព្រមទាំងបានទទួលស្គាល់ថា ភាគីណាមួយនៅក្នុង

[8] ពាក្យសុំ, កថាខណ្ឌទី ១០ ។

[9] ដីកាបំបែកសំណុំរឿង, D18, ចុះថ្ងៃទី១៩ កញ្ញា ២០០៧, លេខERN 00147589-00147590 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[10] វិធានផ្ទៃក្នុង (វិសោធនកម្មលើកទី២) ចុះថ្ងៃទី៥ កញ្ញា ២០០៨ សន្ទានុក្រម និយមន័យនៃភាគី [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា៖ វិធាន*]។

សំណុំរឿងលេខ ០០១ គឺជា "*ភាគីទីបី*" នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២[11] ។

៧. ហេតុដូច្នេះហើយ នៅក្រោមវិធាន ឬ CPC អ្នកដាក់ពាក្យសុំនេះមិនត្រូវបានពិចារណាថាជាភាគីនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីបច្ចុប្បន្ននេះទេ ។

ខ. អ្នកដាក់ពាក្យសុំមិនបានបំពេញតាមការសាកល្បងផ្លូវច្បាប់របស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី

៨. ឱកាសតែមួយគត់ដែលវិធានអនុញ្ញាតឱ្យមានការធ្វើអន្តរាគមន៍នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី នៅចំពោះអ.វ.ត.ក ពីអ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី គឺប្រសិនបើពួកគេមានឋានៈជា *អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី (amicus curiae)* ដូចមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៣៣ ។

៩. អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការ "អញ្ជើញ ឬ ផ្តល់ការអនុញ្ញាតដល់" អង្គការមួយឬបុគ្គល ណាម្នាក់ដាក់នូវសារណាក្នុងនាមជាអ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តីប្រសិនបើខ្លួនពិចាណាឃើញថាសារណានេះមានលក្ខណៈគួរឱ្យចង់បាន "*សម្រាប់ការវិនិច្ឆ័យលើរឿងក្តីមួយឱ្យបានត្រឹមត្រូវ*"[12]។ កាលពីពេលកន្លងទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិបែបនេះដោយអនុលោមតាមតម្រូវការចាំបាច់នៃសភាពការជាក់ស្តែង។ នៅក្នុងករណីមួយចំនួន ខ្លួនបានសុំឱ្យ "អង្គការនានានិងសាធារណៈជន" ជួយចំពោះ"កិច្ចការទាំងឡាយ[នៅក្នុង]បណ្តឹង

[11] *ករណីរបស់ នួន ជា* ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំដកផ្នែកមួយចំនួនចេញពីសាលដីកាសម្រេចលើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន របស់សហមេធាវីការពារក្តី កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច, សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧/អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ-០១) ចុះថ្ងៃទី២៤ មេសា ២០០៨ [*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា៖* ដីកាសម្រេចលើករណីរបស់ នួន ជា] ។

[12] វិធាន ៣៣.១

ឧទ្ទរណ៍"[13] ។ ក្នុងឱកាសផ្សេងទៀត សំណើសុំដាក់សារណាអំពីបញ្ហាជាក់លាក់នានារបស់អ្នកប្រកបអាជីពជាអ្នកច្បាប់ដែលតុលាការមិនបានសុំឱ្យដាក់នោះត្រូវបានបដិសេធចោល[14] ។

១០. ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាពុំមានបទប្បញ្ញត្តិណាចែងទាក់ទិននឹងអ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តីទេ។ ក៏ប៉ុន្តែវិធាន ៣៣ មានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងបទប្បញ្ញត្តិនានារបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ សម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី("ICTY") និង តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់រ៉្វាន់ដា ("ICTR")[15] ។ ឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការទទួលយកអ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តីត្រូវបានអនុវត្តតាមរយៈការវាយតម្លៃទៅលើភាពពាក់ព័ន្ធរបស់សារណាដែលដាក់ជូន និងជំនួយដែលសារណានោះនឹងផ្តល់ចំពោះតុលាការ"[16] ។ ហេតុដូច្នេះ រាល់សំណើសុំដាក់សារណាចាំបាច់ត្រូវតែរួមបញ្ចូល "ទឡ្ហីករណ៍ច្បាប់និងអង្គហេតុជាក់លាក់" ទាក់ទងនឹងមូលហេតុដែលនាំឱ្យសារណានោះ "អាចគួរឱ្យចង់បានដើម្បីឱ្យមានការសម្រេចទៅលើរឿងក្តីមួយបានត្រឹមត្រូវ"[17] ។

១១. ដោយអនុវត្តនូវបទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះ តុលាការទាំងនោះបានបដិសេធការដាក់ពាក្យសុំរបស់ជនជាប់ចោទមួយចំនួនដែលស្នើសុំអន្តរាគមន៍ក្នុងនាមជាអ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តីនៃជនជាប់ចោទដទៃទៀតដែរ ។ ឧទាហរណ៍ ICTR បានបដិសេធចោលនូវពាក្យសុំរបស់ *Bisengimana* ដែលសុំតាំងខ្លួនជាអ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងឈ្មោះ*Semanza* ។ ក្នុងការបដិសេធចំពោះសំណើនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលា

---

[13] *ករណី អៀង សារី* សេចក្តីជូនដំណឹងជាសាធារណៈ, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក-កសចស(អបជ០៣) ចុះថ្ងៃទី ៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៨, C22/I/10 ។

[14] ករណី អៀង សារី, សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសំណើសុំការអនុញ្ញាតដាក់សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក-កសចស(អបជ ១២), ចុះថ្ងៃទី ១០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៨, A190/II/6 ។

[15] វិធាន ICTY, វិធាន៧៤; វិធាន ICTR; វិធាន ៧៤ ។

[16] ករណី Prosecutor v. *Bagosora*, et al., ICTR-98-41-T, សេចក្តីសម្រេចចំពោះសំណើរបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តីដោយអង្គការ African Concern, ចុះថ្ងៃទី ២៣ មីនា ឆ្នាំ ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៥ ។

[17] ករណី Prosecutor v. *Bagosora*, et al., ICTR-98-41-T, សេចក្តីសម្រេចចំពោះសំណើរបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តីដោយអង្គការ African Concern, ចុះថ្ងៃទី ២៣ មីនា ឆ្នាំ ២០០៤ កថាខណ្ឌ ៨ ។

ឧទ្ធរណ៍យល់ឃើញថា ការធ្វើអន្តរាគមន៍របស់ *Bisengimana* នឹងមិនអាចជួយខ្លួនក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចមួយឱ្យបានត្រឹមត្រូវទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ *Semanza* ឡើយ ។ ទាក់ទងនឹងការបារម្ភរបស់ *Bisengimana* ដែលថាសិទ្ធិរបស់គាត់អាចត្រូវបានរំលោភដោយសេចក្តីសប្រេចក្នុងករណី*Semanza* អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា វាគឺជាករណីយកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងការការពារសិទ្ធិរបស់ *Bisengimana* ក្នុងអំឡុងពេលសវនាការទៅលើរូប*គាត់*[18] ។

១២. ស្រដៀងគ្នានេះដែរ តុលាការ ICTR បានបដិសេធលើពាក្យសុំរបស់ជនជាប់ចោទឈ្មោះ *Kanyarukiga* ដែលស្នើសុំចូលបង្ហាញខ្លួន ដូចក្នុង*សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៅក្នុងករណី* របស់ជនជាប់ចោទឈ្មោះ *Kayishema*។ នៅក្នុងពាក្យសុំនោះ បានលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់ថា គោលបំណងនៃពាក្យសុំនេះ គឺដើម្បី "ការពារផលប្រយោជន៍របស់ [*Kanyarukiga*]"។ តុលាការបានសម្រេចថា "តួនាទីនៃ*សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៅក្នុងរឿងក្តី* គឺមិនមែនដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍ណាមួយក្រៅពីជួយដល់អង្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីធ្វើការសម្រេចរឿងក្តីណាមួយឱ្យបានត្រឹមត្រូវនោះទេ"។ សារណាដែលបានដាក់ គឺដើម្បីគោលបំណងតែមួយគត់ក្នុងការការពារផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួនផ្ទាល់ គឺមានវិសមិតភាពទៅនឹងភាពមិនលំអៀងដែលទន្ទឹងចង់បាន *សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៅក្នុងរឿងក្តី* នោះហើយ[19]។

១៣. នៅក្នុងករណីរបស់ *Brdjanin* បានលើកឡើងថា អ្នកដាក់ពាក្យសុំអាចផ្សេងគ្នាពីករណីរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ននេះ ដោយសារអង្គជំនុំជម្រះនៃតុលាការ ICTY បានស្វែងរកជំនួយពីសមាគមមេធាវីការពារក្តី ហើយគឺមិនមែនបុគ្គលជនជាប់ចោទរូបនោះទេ[20]។

---

[18] ករណី *Semanza* v. Prosecutor, ICTR-97-20-A, សេចក្តីសម្រេចចំពោះការដាក់ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាអ្នកមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី របស់ Paul Bisengimana ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៥ ។

[19] *ករណីរឿងក្តីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Kayishema,* សំណុំរឿងលេខ ICTR-2005-87-I សេចក្តីសម្រេចស្តីពី*សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាគូភាគីនៅក្នុងរឿងក្តី* សំណើមេធាវីរបស់ Gaspard Kanyarukiga កថាខណ្ឌទី ៦ ។

[20] *ករណីរឿងក្តីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Brdjanin* សំណុំរឿងលេខ IT-99-36-A សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សមាគមមេធាវីការពារក្តី ដែលសុំចូលរួមនៅក្នុងវេញដោយផ្ទាល់មាត់ ចុះថ្ងៃទី០៧ វិច្ឆកា ២០០៥។

00224581

D 99/3/11

១៤. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនបានស្វែងរកយោបល់ពី *សារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៅក្នុងរឿងក្តី* នៅក្នុងការសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះទេ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក្តី អ្នកដាក់ពាក្យសុំមិនមានលក្ខណៈសម្បត្តិធ្វើជា *អ្នកជូនសារណារបស់អ្នកដែលមិនមែនជាភាគីនៅក្នុងរឿងក្តី* បានទេ ព្រោះដោយគាត់បានទទួលស្គាល់ថា "ផលប្រយោជន៍ដ៏ច្បាស់មួយនៅក្នុងការចេញជាលទ្ធផលនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍"[21]។

គ. សេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែម

១៥. អ្នកដាក់ពាក្យសុំបានលើកឡើងរួចហើយ អំពីភាពដែលអាចអនុវត្តបាននៃសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនៅ អ.វ.ត.ក នៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២[22]។ អាស្រ័យហេតុនេះ វាធ្វើឱ្យមានការយល់ខុសថាវាមានន័យបង្កប់ថា គាត់នឹងមិនត្រូវបានតុលាការស្តាប់លើបញ្ហានេះទេ។ ការលើកឡើងរបស់គាត់ដែលយោងទៅលើអវត្តមាននៃ "សមភាពខាងនីតិវិធី" នោះគឺខុស៖ គោលការណ៍ស្តីពីសមភាពនៃអំណាច អាចអនុវត្តបានតែទៅលើគូភាគីដែលនៅក្នុងករណីរឿងក្តីជាមួយគ្នាតែប៉ុណ្ណោះ។

១៦. អ្នកដាក់ពាក្យសុំទាមទារថា គួរតែអនុញ្ញាតឱ្យគាត់បានចូលរួមដើម្បីធ្វើអន្តរាគមន៍ ដោយសារសេចក្តីសម្រេចចិត្តមួយលើបញ្ហានានានៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ "នឹងមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងធំធេងទៅលើរយៈពេល ការចំណាយ និងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ [ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា]" ប្រឆាំងនឹងរូបគាត់។ នេះគឺខុស។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ បានស្នើសុំឱ្យគ្រប់ភាគីទាំងអស់ដាក់ជូនសារណាបន្ថែមទៀត លើពាក្យសុំអំពីសហកម្មឧក្រិដ្ឋ

---

[21] ពាក្យសុំ, កថាខណ្ឌទី ១ ។

[22] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* ពាក្យស្នើសុំរបស់លោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងការអនុវត្តន៍នៅ អ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃ ការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ ដែលគេហៅថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE), សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, ចុះថ្ងៃទី ២៨ កក្កដា ២០០៨, លេខERN 00208225-00208240, D97 ។

កម្ពុជា[23] ហើយគ្មានអ្វីគួរឱ្យសង្ស័យនោះទេ ត្រូវតែយកទស្សនៈយល់ឃើញទាំងនោះមកធ្វើការពិនិត្យពិចារណាក្នុងពេលដឹកនាំការស៊ើបសួរដាច់ដោយឡែកនៅក្នុងករណីរឿងក្តីនោះ។

១៧. វិធាន ៧៧.៣.ខ ផ្តល់ឆន្ទានុសិទ្ធិដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងការកំណត់ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាសារណាលាយលក្ខអក្សរតែឯកឯង បន្ទាប់ពី *"ការពិចារណាលើទស្សនៈរបស់ភាគី"* ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា បញ្ជាក់ម្តងទៀតអំពីទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួនប្រឆាំងនឹងសវនាការផ្ទាល់មាត់[24] ។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ **ឌុច** ក៏ធ្លាប់បានស្នើថា ពុំចាំបាច់មានសវនាការផ្ទាល់មាត់ទេក្នុងការកំណត់អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ[25] ។ ហេតុដូច្នេះ ទស្សនៈរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ *ដែលមិនមែនជាភាគីនៃរឿងក្តី (amicus curiae)* ឬ មិនមែនជាភាគីណាមួយ (a party) នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ គឺមិនជាប់ទាក់ទងទេ ។

៣. សំណើ

១៨. អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើឱ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បដិសេធការដាក់ពាក្យនោះចោល ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង **លោក** Robert PETIT

[23] ដីកាសម្រេចលើពាក្យសុំស្តីពីទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានឈ្មោះថា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស, ចុះថ្ងៃទី១៦ កញ្ញា ២០០៨, លេខERN 00224208-00224209, D97/III (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[24] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជំទាស់ទៅនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះលើករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ **ឌុច**, ចុះថ្ងៃទី៥ កញ្ញា ២០០៨, លេខERN 00221998-00222027, D99/3/3 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌទី ៩ ។

[25] *ករណីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ,* ចម្លើយរបស់ក្រុមការពារក្តីចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨, ចុះថ្ងៃទី ១៦ កញ្ញា ២០០៨, លេខERN 00224188-00224192, D99/3/8 (ភាសាបារាំង) ។